

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อบ้านเมืองประกอบไปด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศชาติก็ย่อมทำได้โดยสะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว (พระบรมราชาธิราชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2530: 88) รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการให้การศึกษาจึงเร่งขยายการศึกษาภาคบังคับ นโยบายดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยันว่า การศึกษาระดับประถมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี[หลักสูตรประถมศึกษาพ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533), 2534: 1]

โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงในอันที่จะทำให้นักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สพช.) และของรัฐบาล บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2534: 8) ผลการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นใดนั้น หากพิจารณาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน งานบริหารที่สำคัญที่สุดซึ่งจะส่งผลโดยตรง ก็คือ งานบริหารวิชาการ เพราะมีขอบข่ายงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน เพื่อให้ผลผลิตคือ นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้หรือตามนโยบายของเจ้าสังกัด

แต่เมื่อพิจารณาผลการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา

ฉบับที่ 6 พบว่า ประสบัญหาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ อันสืบเนื่องมาจากสภาพความแตกต่างด้านปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียน สภาพแวดล้อม สภาพสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีลักษณะหลากหลาย ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน สบข. เล็งเห็นความสำคัญที่จะให้โรงเรียนใช้ เกณฑ์เป็นแนวทางพัฒนาการบริหาร การดำเนินงานและการประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานโรงเรียนทุกด้าน สำหรับในด้านการวิชาการได้กำหนดมาตรฐานไว้ 4 มาตรฐาน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักสูตรและนักเรียน การจัดแหล่งความรู้และสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน การจัดการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536: 1-16)

จังหวัดชุมพรเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตการศึกษา 3 เมื่อพิจารณาคุณภาพในการจัดการศึกษาของเขตการศึกษา 3 ในภาพรวมจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2535 ซึ่งเป็นดัชนีคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาด้านหนึ่ง ปรากฏว่า เขตการศึกษา 3 จัดอยู่ในกลุ่มผลสัมฤทธิ์ปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์เป็นรายด้านพบว่า มีปัญหา กล่าวคือผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความคิดต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศถึง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษาไทย วิทยาศาสตร์ การคิดและแก้ปัญหา การพัฒนาสังคม และจากการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยระดับผลสัมฤทธิ์ที่จำแนกตามเกณฑ์การประเมินด้านความรู้ความคิดและคุณลักษณะของแต่ละจังหวัด ในเขตการศึกษา 3 แล้ว จังหวัดชุมพร จัดเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด แต่มีความแตกต่างของระดับคะแนนมากที่สุด แสดงถึงความแตกต่างทางคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนแต่ละแห่งในจังหวัดชุมพร (กรมวิชาการ, ม.ป.ป.: 1-77) นอกจากนี้จากการศึกษาผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร ในปีการศึกษา 2536 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าเป้าหมายที่ สบข. กำหนดถึง 2 กลุ่มประสพการณ์ อัตราการตกซ้ำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 สูงถึงร้อยละ 3.25 จากเป้าหมายที่ สบข. กำหนดให้อัตราการตกซ้ำชั้นไม่เกินร้อยละ 2 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535: 9) มีอัตรานักเรียนออก

กลางคันร้อยละ 0.12 และภาวะสุขภาพอนามัยของนักเรียนส่วนหนึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร, ม.ป.ป.: 5-8) สภาพดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการจัดการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งเป็นงานหลักของการบริหารงานวิชาการ จากข้อมูลข้างต้นหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพรได้เสนอแนะ ให้นำผลการประเมินคุณภาพนักเรียนไปวางแผนเร่งรัดคุณภาพทุกระดับ ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน โดยเน้นในด้านการจัดการเรียนการสอน และเสนอให้จัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพ โดยให้ติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร, ม.ป.ป.: 135)

จากสภาพ ปัญหาและความต้องการดังกล่าว จึงเห็นได้ว่า สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน แต่การปรับปรุงจำเป็นต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของการบริหารวิชาการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนน่าจะช่วยให้เห็นปัจจัย ที่จะทำให้การบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จและปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างชัดเจน

จากเหตุผลข้างต้นประกอบกับไม่เคยมีผู้วิจัยเรื่องนี้ และในฐานะที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดชุมพร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร เพื่อจะได้นำผลมาเป็นแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานในส่วนที่บกพร่องหรือเป็นปัญหา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพรเท่านั้น
 2. การวิจัยครั้งนี้ ใช้กรอบแนวคิดที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาพ.ศ. 2536 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เฉพาะในส่วนมาตรฐานงานวิชาการ ดังนี้
 1. โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น
 2. โรงเรียนจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักสูตรและนักเรียน
 3. โรงเรียนจัดแหล่งความรู้และสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน
 4. โรงเรียนจัดการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ
- (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536: 13)

คานิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

สภาพ หมายถึง ลักษณะการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร

ปัญหา หมายถึง สิ่งหรือเรื่องที่ต้องพิจารณาแก้ไข ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร ในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักสูตรและนักเรียน การจัดแหล่งความรู้และสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน การจัดการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร

โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน หมายถึง โรงเรียนที่มีคุณภาพในระดับ 3 หรือในระดับเป็นที่น่าพอใจขึ้นไป จากการพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาพ.ศ.2536

โรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน หมายถึง โรงเรียนที่มีคุณภาพในระดับ 2 หรือในระดับพอใช้ได้ หรือควรปรับปรุง จากการพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาพ.ศ.2536

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการหรือผู้ที่รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร

ครูวิชาการโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัย จะทำให้ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร

2. โรงเรียน เจ้าสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้สนใจสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับเกณฑ์ดังกล่าว และเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงาน

3. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน หรือปรับแนวทางการดำเนินงานในการวางแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 8 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร และหน่วยงานอื่นที่มีสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่มดังนี้

1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดชุมพร ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ หรือผู้ที่รักษาการใน
ตำแหน่ง จำนวน 292 คน

1.1.2 ครูวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดชุมพร จำนวน 292 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่มดังนี้

1.2.1 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ ครูใหญ่
อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ หรือผู้ที่รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว จำนวน 31 คน

1.2.2 ครูวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 31 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 62 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบวิเคราะห์เอกสารดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ที่
ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ สถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะ
คำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และปลายเปิด (open-ended)

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ มี
ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการ มี
ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

2.2 แบบวิเคราะห์เอกสาร เป็นแนวทางการวิเคราะห์เอกสารที่
เกี่ยวข้อง กับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เอกสาร
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 4.1 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์
 - 4.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์ ใช้วิธีหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)
 - 4.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
 - 4.2 ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์เอกสาร ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าความถี่
5. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิจัย

รายงานผลการวิจัย นำเสนอเป็น 5 บท ตามลำดับดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนียามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษา การบริหารงานวิชาการ เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา การจัดการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย